

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

UTKAST version 2017-11-30

Sätt trä på kartan

– Träbyggnadsstrategi för ett Plusenergilän

BAKGRUND OCH UPPDRAG

Klimatrådet bildade våren 2017 en arbetsgrupp med syfte att bidra till att utveckla och öka trähusbyggandet i Jönköpings län. I arbetsgruppen deltar kompetens från näringslivet, forsknings- och utbildningsområdet, fastighets- och försäkringsbranschen, offentlig sektor och satsningar.

Arbetsgruppens sammansättning:

Per-Ola Simonsson	Träcentrum
Gustaf Hjertqvist	Tosito
Stefan Eklund	Myresjö hus
Mikael Ludvigsson	Smart Housing Småland
Mattias Peterson	Fastighetsägarna
Emelie Emanuelsson	Energikontor Norra Småland
Kristina Thibom	Träcentrum
Ann-Marie Dahl	Jönköping tekniska högskola
Kirsi Jarnerö	RISE
Mikael Pekkari	Samordnare Träregion Småland
Hans-Eric Zetterström	Länsförsäkringar AB
Henrik Möller	Vätterhem Bostads AB
Jonny Engström	Värnamo kommun
Linda Lennartsdotter	Värnamo kommun

Tidsplan för arbetet:

2017

1. Den 21 mars, Rådet: arbetsgrupp bildas.
2. Den 22 juni, Rådet: tar ett inriktningsbeslut om att arbetsgruppen tar fram ett förslag på träbyggandsstrategi:
3. Den 6 september, Rådet: Förslag presenteras på övergripande upplägg, inriktning och nuläge:
4. Den 6 december, Rådet: Förslag på strategi presenteras för ställningstagande.

Innehåll

Förord	4
Syfte	5
Sätt trä på karta - utmaningar och möjligheter	5
Insatsområden	5
Vision	5
Mål	5
Åtgärder	6
Kunskapshöjning	6
Samverkan.....	6
Innovation.....	6
Utveckling	6
Långsiktighet.....	6
Regionala exempel	6
Pågående satsningar	7
Vad är en träbyggnad?	7
Skydd mot brand- och vattenskador	8
Förankring, ansvar och uppföljning och resultat	8
Referenser	8

Förord

...

Landshövding i Jönköpings län
Klimatrådets ordförande

Syfte

Strategin syftar till att lyfta fram, utveckla och öka träbyggandet av höga hus i Jönköpings län.

Sätt trä på karta - utmaningar och möjligheter

Jönköpings län har högt uppsatta klimatmål och en ambitiös vision om att bli ett Plusenergilän. Det handlar om att i allt snabbare takt minska utsläppen av växthusgaser till nära noll - en enorm utmaning. Alla sektorer behöver bidra så även byggandet. Utsläppsnivån från denna sektor är i storleksordning på samma nivå som för persontransporterna (10 miljoner ton CO₂ e år 2012).

Precis som elfordon kan bidra till minskade klimatutsläpp inom transportsektorn har trä potential att bidra till att minska klimatbelastningen, jämfört med andra byggmaterial. Mycket pekar också mot att den kanske största potentialen för framtida minskningar i utsläppen ligger i just själva byggskedet. Detta mot bakgrund av att det har funnits, finns och sannolikt kommer att finnas fortsatta starka drivkrafter för energieffektivisering och ökad tillgång på förnybar energi för driftsfasen.

Att vi i Jönköpings län har så få höga hus i trä beror främst på att:

- Det har saknats drivkraft.
- Det inte funnits en tydlig inriktning för Jönköpings län.

Insatsområden

Ovanstående problembeskrivningen visar på att byggandet har möjligheter att bidra till klimatomställningen och är därför en viktig framgångsfaktor. Strategin tar sin utgångspunkt utifrån fyra insatsområden som svarar upp mot problembeskrivningen:

- Öka kunskapen om träbyggnationer,
- Öka beställarkompetensen,
- Öka samverkan ytterligare mellan aktörerna, samt
- Öka förutsättningarna nytänkande och långsiktiga lösningar.

Vision

Strategin bidrar till länets gemensamma Klimatvision, Plusenergilän (antagen 2010) Läs mer [här>>>](#)

Mål

Om 5 - 10 år är trä ett självklart alternativ i allt byggande i Jönköpings län – som kraftfullt bidrar till länets Klimatvision om ett Plusenergilän.

Åtgärder

Åtgärder som bidrar till att nå målet:

KUNSKAPSHÖJNING

1. Träbyggnation som färdigställs ska marknadsföras och studiebesök möjliggöras.

Förslag på ansvariga aktörer: Alla aktörer i Klimatrådet.

SAMVERKAN

2. Kommunerna och Regionen ska tillsammans med exempelvis Träcentrum, Smart Housing Småland, Träbyggnadskansliet, Trästad, Träregion Småland och hustillverkarna till exempel Myresjö hus bjuda in lokala byggare, arkitekter och konstruktörer till utbildning/information/studiebesök eller motsvarande.

Förslag på ansvariga aktörer: Alla aktörer i Klimatrådet.

INNOVATION

3. För att möjliggöra ett mer hållbart byggande med trä är innovationsupphandling ett strategiskt verktyg som kan användas. Verktuget finns [här>>>](#)

Förslag på ansvariga aktörer: Kommunerna och Regionen.

UTVECKLING

4. Trä ska alltid provas i samtliga koncernens bygg- och anläggningsprojekt. Trä eller andra förnyelsebara material ska företrädesvis väljas när det är tekniskt och ekonomiskt försvarbart. Om en prövning visar att det inte, i ett enskilt fall, är möjligt att bygga med trä ska orsakerna redovisas och hur kunskap om möjligheterna med trä som byggnadsmaterial inhämtas inför nästa projekt.

Förslag på ansvariga aktörer: Kommunerna och Regionen.

LÅNGSIKTIGHET

5. I värderingen av alla anbud för trähus ska egenskapskraven beaktas enligt vad som framgår under ”Skydd mot brand- och vattenskador” med bifogad checklista.

Förslag på ansvariga aktörer: Alla aktörer i Klimatrådet.

Regionala exempel

Kungsängen, Jönköping

Kungsängen i Jönköping är ett bostadsområde där ca 500 lägenheter ska byggas. Kommunen eftersträvar trähuskaraktär på området där samtliga hus, så långt som möjligt ska ha byggnadsteknik med trä. Planförslaget för Kungsängen möjliggör en blandad bebyggelse med radhus, flerbostadshus, trygghetsboende och viss kommersiell service. Förutom trähusbyggnation

strävar kommunen efter att ”mobility management” ska tillämpas för hela området. För att uppnå dessa mål har mindre områden markanvisats successivt där byggherrar med olika förutsättningar ska kunna lämna förslag och på så vis få en variation i utformningen av bebyggelsen. GBJ från Växjö bygger 100 st lägenheter, 60 av dessa byggs som flervåningshus i trä.

Västra staden/den digitala trästaden, Nässjö

I Nässjö pågår planeringen av Västra Staden, en helt ny stadsdel i direkt anslutning till Resecentrum och med stor potential att successivt omvandlas och förtätas. Kommunens målsättning är att den nya stadsdelen med bl a 500-600 bostäder och hotell, ska byggas helt i trä. En ny modern trästad utmanar och stimulerar till nytänkande. Ett intressentsamarbete med tre innovativa trähusföretag har etablerats initialt för att bygga för framtiden. Avsikten är att nyttja områdets möjligheter som demoplats/testbädd för träkonstruktioner i kombination med nya glaslösningar. Staden ska byggas hållbart och erbjuda en hållbar livsstil genom att ta tillvara den höga tillgängligheten och digitaliseringens möjligheter. Projektet kommer att förverkligas etappvis under ca tio år innan det är helt genomfört. Den ”Digitala Trästaden” kan komma att tjäna som en inspirationskälla för inte bara regionen utan för hela landets träindustri.

Pågående satsningar

Sveriges träbyggnadsstrategi 2004 - 2008 och flera kommunala träbyggnadsstrategier har varit förebilder i framtagandet av denna strategi. Centrala satsningar som pågår i Jönköpings län med omnejd som förstärker strategins inriktning är:

- **Träregion Småland**
Småland är 2020 en ledande träregion i Europa. Strategi och handlingsprogram för utveckling av den trärelaterade industrin i Småland 2012–2020. [Läs mer här>>](#)
- **Smart Housing Småland**
Smart Housing Småland är en innovationsmiljö där man skapar smart boende och hållbar byggd miljö i kombinationen mellan trä och glas. [Läs mer här>>](#)

Vad är en träbyggnad?

Med en träbyggnad menar vi en byggnad där de delar av stommen som tar upp vertikala laster är av trä. Bjälklag kan vara utförda i trä eller som samverkansbjälklag baserade på trä i kombination med annat material.

Komponenter som ingår i byggnadens horisontalstabiliserande system (t ex vindfackverk, trapphus) kan helt eller delvis vara utfört av annat material än trä. Icke-bärande delar av byggnaden (utfackningsväggar, avskiljande väggar) kan utföras med andra material än trä. Grundläggning och högst 1/5 av byggnadens våningar kan utföras i andra material än trä. (Exempelvis i suterränghus kan den nedre delen av byggnaden byggas av betong.)

Vid jämförelse mellan olika byggnader ska andelen trä (vikt) användas för att bedöma vilken byggnad som bäst uppfyller kravet på att utgöra en träbyggnad.

Skydd mot brand- och vattenskador

Anledningen till att höga trähusbyggnader förbjöds en gång i tiden var de många och mycket omfattande stadsbränderna på 1700- och 1800-talen. När det nu åter igen är tillåtet att bygga högt i trä är det särskilt viktigt att även egendomsskyddet beaktas. Samhällets byggregler inom brandområdet är uteslutande skrivna med personskydd som fokus. Egendomsskydd kommer i andra hand. Det är lätt att tro att en byggnad som uppfyller samhällets alla krav är brandsäker. Eftersträvas en brandsäker och långsiktigt hållbar byggnad även ur ett egendomsskyddsperspektiv måste på eget initiativ en högre skyddsnivå väljas. Försäkringsbranschen har definierat ett högt trähus som ett hus med fyra våningar eller fler.

Exempel på kontrollpunkter som ett av försäkringsbolagen använder vid riskbedömning av höga trähus [finns här >>](#).

Trä i kombination med fukt och värme ger en ökad risk för mögelangrepp. För att minska risken ska branschreglerna Säker Vatteninstallation följas. För utrymmen där särskilda krav ställs på vattentäta eller vattenavvisande skikt ska även för dessa utrymmen aktuella branschregler följas.

Förankring, ansvar och uppföljning och resultat

- Strategin är initierad, framtagen och förankrad genom Klimatrådet i samverkan med Smart Housing Småland, RISE och Träregion Småland.
- Respektive aktör ansvarar för att åtagandena genomförs.
- Länsstyrelsen ansvarar för årlig uppföljning av åtgärdernas genomförande samt sammanställning och spridning av resultat.

Referenser

...